

Марина Цветаева

Марина Цветаева (1892 — 1943) — рус шеъриятида муҳим ўрин ва аҳамият касб этувчи хассос шоира. Унинг ижоди кенг кўламли, ҳақиқий ва ўтли асарлар билан бугунги кунда ҳам адабиёт ихлосмандларини ҳайратга солиб келмоқда.

Уларда шоира руҳиятининг кенглиги, теранлиги, туйғуларининг чуқур ва тиниқлиги, давр нафасининг уйғунлиги, инсоний қадриятларнинг олий ва юксак чўққилари намоён бўлади. Унинг ҳар асари, шеъри ўзига хос ва бетакрор.

Марина Цветаева А. Блок, С. Есенин, В. Маяковский, Б. Пастернак сингари забардаст шоирлар билан бир даврда яшаб, ижод қилди.

Шоиранинг қисмати қанчалик фожиали кечмасин, ўтли мисраларида ҳаётга чексиз муҳаббат яққол сезилиб туради.

Кимдир келар — ўлим ғалабасига.
Дарахтларда — кибр, фоже қайроғи.
Иудалар — қонли қурбонлик рақси!
Дарахтларда — тилсиз сирлар титроғи.

Бу — асрга қарши исён, суиқасд:
Ўлчовлар, ҳисоблар, вақт, касрлар.
У ери — бу ери йиртилган парда:
Дарахтларда — қотиб қолган қабрлар.

Кимдир келар. Осмон — йўл ибтидоси.
Дарахтларда — бахтнинг йўқ интиҳоси.

Қуёш — ягонадир, шаҳар кезади,
Қуёш — меникидир. Ҳеч кимга бермам.
На лаҳза, на нигоҳ, на нур сезади —
Қуёшни бермайман. — Ҳеч кимга. Ҳеч дам.

Зулматларда сўнсин шаҳарлар, майли,
Қуёш — қўлимдадир! Қуёшсиз очун!
Ёндиргум — қўлулаб, юрагим — далли!

У йўлдан адашса энг қоронғу тун
Еламан изма-из... Қуёшим менинг
Ҳеч қачон ҳеч кимга бермайман сени!

Ёнингга келаман, рақибам, у тун
Худди ҳозиргидай нурга тўлади.
Ҳовузда бақалар додлар бетутун,
Аёллар оғриқдан телба бўлади.

Мен — аср туғени ийлаган ҳур сас —
Рашкли кипригингга тўкиламан жим.
Айтмоқчи бўламан, мен — одам эмас,
Тушман — рўёларга айланган қоним.

Айтмоқчи бўламан, — юпанч бер, шаффоф
Юрагимга кимдир михлар қоқмоқда!
Айтмоқчи бўламан, — шамол ҳали соф,
Оловли юлдуздан шуъла оқмоқда...

Мен — маҳбуса. Сен эса — соқчи.
Сендан ортда қолиб бўлмайди.
Тақдир битта — бўм-бўш, алдоқчи
Сафсатага бўшлиқ тўлмайди.

Табиатим юввош, мулойим!
Нигоҳларим ёрқин! Утинчим —
Хув, қайинга қадарлик бир зум
Сайр этмоққа изн бер, соқчим!

Бемаҳал қўзғалмас кема,
Булбул бевақт куйламас билдим.
Мен қанчалик яшаш истамай,
Оҳ, шунчалик ўлгим ҳам келди!

Болаликда бўлгани каби
Терлаб чиқдим лото ўйнидан.
Ўз бахтига ишонмас кўнгил,
Дунёлар бор дунё қўйнида.

Дилни меҳр билан чулғайди хаёл,
Тез орада мени чорласа йироқ,
Кимга қолар экан — қалин жун рўмол,
Бўрининг мўйнаси, ихчам қўлтаёқ...

Ферузаранг кумуш билақузугим,

Кимнинг насибаси... Жами ёзувим,
Гулларни асрашга тоқат қилар ким...
Энг сўнгги қофиям — энг сўнгги туним!

На ўй, на зор, на қизғин баҳс,
На оромбахш уйқум бор.
На кун, на ой ва на денгиз,
На кемага орзум бор.

На деворлар, яшил боғлар
Ҳидин сезар туйғум бор.
На кутганим — қайноқ чоғлар
Тухфасини туйғум бор.

Қувонтирмас тонг ва тунлар,
Трамвайлар елиши.
Яшаяпман — унут кунлар,
Вақт ва аср келиши.

Туюлар, мен — кичик раққос,
Занжири узик мастман.
Қоронғу ой ичра ҳассос,
Мағрур хаёлпарастман.

Жуда эрта туғилди шеърлар,
Эсимда, уларга қалбим берганим.
Бамисли фаввора томчилар, нурлар
Билмаган эканман шоир эканим.

Саждагоҳга кирган иблис сингари,
Ёшлик ила ўлим беун жўшади.
Оромли, исириқ ҳидли гўшада
Ҳали ўқилмаган шеърлар жангари

Миттидай дўконда чанг босган ғамнок!
(Уни ҳеч ким олган эмас ва олмас!)
Бебаҳо дардларим — шеъримнинг олмос
Даври келгусидир шодумон ва пок.

Дўнгликларда югурар сўқмоқ
Жажжи — жажжм оёқлар билан.
Ока оқар сокин, эринчоқ

Уйқудаги ўтлоқлар билан.

Қўнғироқлар жаранглар, зарб-ку
Шошилади зарба ортидан.
Борлиқ куйлар эди энг эзгу
Болаликнинг хотиротидан.

Тонглар жаннат, чошгоҳлар жаннат,
Ловуллаган уфқ — оҳлар жаннат!
Ярқираган шамширлар – сурат,
Қасрларни қулфлар сукунат.

Бари қайга кетди афтода?
Орамизда тўсиқ бор – недир?
Гулпуштанинг ўтинчи — бода,
Тушдагидай чайқалар оғир...

Менга ёқар, бемормассиз мен боис,
Менга ёқар, бемормасман сиз боис.
Менга ёқар, оғир заминнинг шари
Пойимизда оқиб ётмас сарсари.

Менга ёқар, бўлмоқ мумкин кулгили,
Сўзлар ўйинисиз яшамоқ мумкин.
Қўллар қўлга ногоҳ теккан маҳали
Қизартира олмас димиққан тўлқин.

Менга ёқар, кўзим олди — қаршимда
Ўзгаларни қуча оласиз сокин.
Сизсиз яшаганим ҳаққи, аршимда
Менга мўлжалламанг жаҳаннам ўтин.

Азизим, исмимни ёдлаш ёдида
Яшаманг на кундуз, на тун — бефойда...
Черковнинг улуғвор сукунатида
Куйланмас биз учун — аллилуйя!

Мени севганингиз учун билмасдан,
Сиздан миннатдорман юрак, қўл билан.
Майли, севиб яшанг, — тун, ором ҳаққи,
Қуёш кулмаган кун, олис шом ҳаққи;

Кунботарги гўё ногоҳ васлимиз,
Сайримизга зор ойдаги ғам ҳаққи...

Бемормасман фақат сиз боис — ҳайҳот!
Бемормасман фақат сиз боис — ҳайҳот!

Шеърлар ўса бошлар юлдузли, гулдай.
Қайдин оқиб келар менга бу шуъла?
Тожлар, тантаналар сўйлар бир тилда,
Юрагим тўлиқар, тўлғин ашула.

Тушимда ёрилиб кетади тошлар,
Кўкдан нур ёғилар барг нафасида.
Дунё, ишон! Куйчи туш кўра бошлар
Юлдуз шуъласида, гул шевасида.

ДОН ЖУАН

Туманли тонгда узоқ
Бўзлайди шамол, бўрон.
Бу қор майин, қор оппоқ,
Ётар унда Дон — Жуан.

Фавворалар сукутли,
На юлдуз, на ёруғ бор.
Ҳоч ярқирайди ўтли
Мажнун кўксига бедор.

Бу қоронғу рўёни
Ёритай деб атайин
Келди юрагим — тун — туғ.
Юрагим — бир ҳовуч чўғ,
Юрагим — тундай очик!

Олис юртдан сиз билан
Ишқ тўла дилбар дафтар
Ёнимга келди, ухланг,
Ухланг, Дон — Жуан! Ётар...

Баҳс бойлаша — бойлаша.
Куйлай — куйлай толар тил.
Мени алдай — алдай Вақт
Аллалар — оромда дил.

Кўзларим юсам аста
Қайрилар киприкларим.
Тушимга кирар қушлар,

Дарахтга битикларим.

Оқшом чўкаётир улкан шаҳримга,
Мудраётган уйдан чиқиб кетаман.
Одамлар ўйлашар — аёлми, қизми,
Ҳаёлим ўғриси — тунга етаман.

Йўлимни супурар июл шамоли,
Қайдадир куй янграр элас ва элас.
Оҳ., тонгга қадарлик бу майин ҳаво
Бағрига босади кўксимни бесас.

Кўринар қора тол, деразадан нур,
Баланд минорларнинг кўнғироқлари.
Қўлда гул, қушдан ҳам енгил қадамлар,
Уларга сингийман соя сингари.

Тилла иплар каби ёнади олов,
Япроқлар ҳидидан беҳушман, беҳуш.
Кундузги ташвишлар, тинч қўйинг мени,
Дўстларим, тушунинг, бир тушман, бир туш.

Кўзингга сингиган мовий кўкка боқ,
Ҳайқиргинг келади: — Момоқалди роқ!

Йўловчи ўтмоқда, қалбингда сезги,
Айқириб оққиси келади: — Севги!

Совуқ оқимларни ёраман тонг пайт,
Шеър бўлиб тўкила бошлайман: — Ҳайрат!

ҚАЛБ ВА ИСМ

Давра оловланар, бу ўт тафтидан
Исийин демайди, тўлмайдди бағрим.
Кўзимда ястаниб ётади кенглик,
Сен уни денгиз деб атагил, тангрим!

Бошни айлантириб юборар рақслар,
Мени ташлаб кетай демас соғинчим,
Шу соғинчлар солди қалбимга оташ,
Уларга денгиз деб ном бергил, тангрим!

Олов бўлиб куйлар афсунгар давра,

Ёниқиб чорлайди, тортмас оёғим.
Юрак йўлга тушди, йўл эса олис,
Йўлимга денгиз деб исм қўй, танграм!

ДЕКАБР ВА ЯНВАР

Севинч туғди декабр тонгги,
Лаҳзада кечади
Умри илк бахтнинг.

Ёшартириб кетгай юракни бу бахт!
Қайғуси бор январ тонггининг,
Умри узун ҳасрат.

Таъми тахир, аччиқ бу ғамни
Тотдим илк бора!

Ойгул Суюндиқова таржимаси